

СТАНОВИЩЕ

от проф. Иван Славов

Относно дисертационния труд на Зоя Лекова – редовен докторант към катедра „Метал”
на тема:

**„Металът в монументалните скулптури на Любомир Далчев, Галин Малакчиев,
Крум Дамянов, Георги Чапкънов, Ангел Станев, Емил Попов”**

за присъждане на образователна научна степен „доктор” по професионално
направление „Изкуствознание и изобразителни изкуства” – Национална художествена
академия, Факултет за приложни изкуства

Като научен ръководител на докторант Зоя Леков искам да изразя голямото си
удоволетворение от съвместната работа. Имах възможността да бъда свидетел на
трудния път, който тя измина от избора и уточняване на темата, събирането на
материалите, проведените разговори и интервюта с някои от авторите, подготовката и
селекцията на снимковия материал, за да се стигне до този момент – докторантска
защита. Като скулптор, хоноруван преподавател по скулптура в катедра „Метал”, тя
успя да избере и развие тема, която не е разглеждана до сега от такъв ъгъл и по такъв
начин, с цел това изследване да бъде полезно за студентите, а и не само за тях.

Дисертационният труд се състои от две части – текстова и албумна част с фотоси,
илюстриращи разглежданите творби. Текстовата част съдържа 221 страници
структурирани в следната последователност: увод, изложение (съставено от 7 глави),
заклучение и библиография. Приложението към дисертационния труд е обособено в
отделно книжно тяло с обем 183 страници и включва 427 цветни фотографии на
разглежданите или споменати в текстовата част скулптурни обекти, както и списък на
илюстрациите.

Писането на дисертация е сериозно предизвикателство за хора, които до този
момент не са се занимавали с научно изследователска работа, освен това и езика на
изразяване има своите специфични изисквания - допълнителна трудност, с която не
всички докторанти успяват да се справят. За моя радост Зоя Лекова се оказва
изключително сериозна и отговорна както към проблематиката, която разглежда в
докторантурата си, така и към начина на изразяване. Спазвайки всички специфични
езикови и стилистични норми при писането на научен текст, тя запази ясен,
категоричен и лишен от излишна терминологична пренатовареност изказ.
Докторантурата е изключително четивна и интересна даже и за хора, които не се
занимават със скулптура, което смятам за голям плюс на труда.

Отправната точка на проучването е ролята на материала метал в реализирането на монументална скулптура в България. За да докаже уникалността на метала и неговата безспорна роля в реализацията на смели и новаторски пластични решения, докторантът внимателно подбра за анализ творби от творчеството на скулпторите - Любомир Далчев, Галин Малакчиев, Крум Дамянов, Георги Чапкънов, Ангел Станев и Емил Попов. Всеки отделен автор и неговите творби тя разглежда в отделни части, които са структурирани на един и същ принцип и са подредени по хронология, което прави възприемането на поднесената информация по-лесно и ясно. Също така дава възможност да се проследят някои процеси случващи се в областта на монументалната скулптура в България през почти 80 годишен период, който рамкира границите на изследването. Всяка работа е разглеждана от гледна точка на това в какви исторически, социално-икономически и политически условия е реализирана. Разгледани са начините на използване на материала метал от гледна точка на индивидуалните творчески нужди при реализацията на монументалните скулптури. Отчетена е уникалността, приемствеността и общото между шестимата творци. Друг, не по-малко ценен момент е, че се разглеждат и някои скулптурни произведения, неизвестни на широката публика, както и на част от колегията (по редица причини – изчезнали, с ограничен достъп, реализирани в чужбина и т. н.).

В изследването Зоя Лекова разглежда още един много важен и почти неизследван аспект, относно значението на метала при реализацията на монументална скулптура - незаменимостта на метала с друг материал в конструктивно отношение. Обръща се специално внимание върху спецификите и качествата на метала, на които се базира сигурността и устойчивостта на монументалната скулптура.

В дисертацията е отделено достатъчно внимание на уникалните качества на използваните от авторите видове метали и техники на обработка. Подробно са проследени етапите при класическото отливане на метал (бронз, месинг, алуминий), като документален отпечатък, както и възможностите за цезелация и патиниране. В контекста на някои творби са разгледани и технологичните специфики на метода галванопластика и галваностегия. Акцентира се и върху на практика безкрайните възможности, които металът предлага за комбинации с други материали, както в областта на фигуративната, така и в областта на абстрактната скулптура. Чрез анализа на някои творби създадени от Любомир Далчев, Лекова показва и възможностите за използване на кована мед и олово в сферата на монументалната скулптура. Отделено е достатъчно внимание и на отпадъчния метал - скрап, застъпен като материал за създаване на монументална скулптура в творчеството на Георги Чапкънов, Ангел Станев и Емил Попов. Зоя Лекова обединява и разглежда тези творби като отделни скулптурни цикли от творчеството на авторите, нещо което мисля, че не е правено целенасочено до този момент от изкуствоведите. Това е подкрепено с изключително интересни фотоси от личните архиви на авторите, където може да се види и усети атмосферата при създаване на техните скулптури.

Разбирането на проблемите при създаване на монументална пластика може само да ни доближи до нея и да ни позволи да я видим и усетим по-добре. Мисля, че Зоя

Лекова успява да направи това в своята докторантура, което само по себе си е най-големия ѝ принос. Въз основа на извършената богата изследователска дейност, както и на нейния личен опит като творец, тя успя да погледне и анализира процесите отвътре навън, не толкова като свършен факт, а от гледната точка на скулптор и да ги поднесе на читателя по разбираем начин.

Като съвременник, свидетел и участник в явленията, които се разглеждат в дисертационния труд на Зоя Лекова бях любопитен как ще бъдат оценени и осмислени фактите от толкова къса историческа дистанция. Мога да кажа сега, след завършване на дисертационния труд, че съм напълно удовлетворен.

Вследствие на всичко казано до тук за дисертацията на Зоя Лекова, в заключение бих добавил, че това е изключително ценно и навременно направено изследване за метала в монументалната скулптура. С дълбока убеденост в качествата на дисертацията на Зоя Лекова предлагам на уважаемото жури да ѝ присъди научната и образователна степен „доктор“.

13. 02. 2017 г.

Проф. Иван Славов